

željo, naj bi se poskrbelo za antologijo slovenskih poezij v nemškem prevodu v kateri izmed najbolj razširjenih nemških knjižnih izdaj.

Dovoljeno mi bodi, da objavim nekoliko tega, kar sem jaz svojedobno storil, da bi dosegel ta namen; upam namreč, da s tem morda popošim uresničenje te želje.

Ko je pred kakimi štirimi ali petimi leti prinašala »Südsteirische Post« prevode slovenskih romanov: Jurčičevega »Desetega brata«, Kersnikovega »Ciklamena« in Detelovega »Velikega grofa«, se je vzbudila v meni ideja, da bi se ti prevodi, morda nekoliko opiljeni, lahko podali v Reclamovi biblioteki širšemu nemškemu občinstvu, ki bi se tako seznanilo s slovenskimi proizvodi; saj ta zbirka prinaša mnogo prevodov iz ruščine, poljščine in češčine ter se gotovo tudi ne bi branila slovenskih. Pisal sem takrat uredništvu »Südst. Post« ter ji javil ta nasvet, a odgovora nisem dobil. Ne vem torej, je li upoštevalo nasvet, ali ne, ali je dobilo neugoden odlok; ker Reclam saj ni izdal ničesar.

Ko sem predlanjskim imel nekaj posla z Reclamovo knjigarnico, sem se zopet domislil svoje ideje ter povprašal, ne bi li sprejeli v svoj zbornik prevoda nekaterih slovenskih novelic. Ako bi se mi ugodno odgovorilo, sem nameraval stopiti v dogovor z dotičnimi pisatelji ter ali sam preskrbeti prevode, ali pa pridobiti koga za to.

Voditelj Reclamove založnice mi je dne 16. novembra 1895. l. nekako tako le odgovoril: »da je tačas izredno preobložen s stvarino, da torej za sedaj pač ne more sprejeti ničesar, ako bi se pa oni prevodi popreje natisnili kje kot feljtoni, bi prav rad uvažil moj prijazni nasvet ter sprejel ta dela v svojo zbirko. Toda v en snopič, ki mora obsegati kakih 6 pol, bi se moglo sprejeti le eno večje delo ali več manjših del istega avtorja.«

Antologijo pesniških del bi torej bolje kazalo ponuditi Hendlu.

Opozorim naj še na eno podjetje, katerega g. ocenjevatelj ni omenil. Ni sicer tako znano in razširjeno, a ker se ozira le na avstrijske avtorje, je pač največ upanja, da bi se uresničila tu ona ideja. To je avstrijska biblioteka, zasnovana od dra. Hermana Weichelta. Prinašala je iz početka samo nemške izvornike, a zdaj objavlja tudi prevode; v eni zadnjih števil n. pr. je priobčila A. Šenoe »Pruskega kralja.« Naslov založništvu je: Allg. National-Bibl. — Daberkow's Verlag. Wien.

Fran Göstl.

Formularius. V Prešernovem životopisu (Dun. Zv. V. str. 37.) bemo, da je ta priimek (namr. formularius) nadel Prešeren Kopitarju, katerega je šaljivo imenoval tudi »veliki gromovnik«. To je istina; vpraša se samo, kako nam je ta priimek tolmačiti.

Iz navedenih besed bi se dalo soditi, da ga je umevati kot šaljiv nadevek; a tudi šala mora biti razumljiva, da vemo, katero slabost da šaljivi priimek zbada, kam da meri. Da se »veliki gromovnik«, ki spominja Homerjevega pridevka ὀψιβροχῆς (pater altitonans), pridevanega kralju bogov, mogočnemu Dijuu, smatraj za šaljiv in zbadljiv nadevek, se nam ne zdi nerazumno. Menda meri na Kopitarjevo ošabnost in nadutost, katero je ožigosal Prešeren tudi v znanem zabavljivem epigramu:

»Nôsil učêno glavó s čestjó sem vsêh premagavec;
Smrt in ošabnost stê zmagale mêne samé.«

Kakor mogočni gromovnik Dij pri Homerju (Il. VIII. 17.) samooblastno beseduje:

»Nujte, bogovi, tedaj, da prepričate se po izkušnji:
Zlato verigo močno pričvrstite dolí od neba,
Za-njo obesite se vse boginje in vsi bogovi,
Vendar iz neba do tal vsi vred ne potegneta nikdar
Dija, vladarja sveta, pa če se še toli uprete.
Če pa se zljubi zares i meni, da potlej potegnem,
Ondaj potegnem vas kviškoma vse in zemljo in morje;
Kar okoli Olimpa za vrh verigo otvezem,
Da privezan tako cel svet bingljal bo pod nebom.
Toli sem jaz mogočnejši nego ljudje in bogovi.« —

Podobno oblastno se je nosil po svoji učenosti na literarnem Olimpu Kopitar; in Prešeren, imenujoč Kopitarja »velikega gromovnika«, je hotel menda s tem reči, da se Kopitar smatra za nekega literarnega Jupitra, da je pravi absolutist, ali po Šafařikovem »ein wahrer Nolimetangere«, ki ne trpi niti najpohlevnejše opozicije.

Kako pa je s formularijem? Formularius ni nič drugega nego polatinjena oblika pravega priimka Kopitar, kakor so njega dni učeni in ob latinščini izmikani možje imeli navado preminjati svoje ime. Tako se je znameniti glasbenik Petelin prekrstil v Gallusa, in odlični zdravnik ruskega cara Oglar je preinačil svoje ime v Carbonarius, kakor da ima njegova rodovina svoj priimek od oglarstva, a pri izbiranju plemenitniškega priimka »de Wiesen eck« se je oziral zopet na drugo razlago, češ, ker njegova rojstvena hiša stoji na oglu travnika, ki se razprostira na vzhodno stran nakelske vasi (ogel, carbo, die Kohle in ogel, angulus, die Ecke).

Vrnimo se k besedi »formularius«. Forma ali formula calcei je latinski izraz za črevljarsko kopito (der Schusterleisten, *ζζλοππος* ali *ζζλοπόδιον*, leseno stopalo) in »formulae optare calceum« se pravi: dejati črevelj na kopito (Prim. Amm. Marc. 31, 2. Du Cange III. 632.). Po tem takem bi ime »formularius« pomenilo prav toliko kot rezljac črevljarskih kopit (der Leistenschneider) ali kopitar, kakor je n. pr. žličar = izdelovalec žlic.

Če pa hočemo za tem Kopitarju od Prešerna vzdetim priimkom iskati kakega globljega pomena, tedaj bi utegnilo biti to-le tolmačenje dovoljeno. Formularii so tisti pravdniki, ki se brez temeljitega razumevanja postavnih določil suhoparno drže golega besedila zakonov, ki ne upoštevajo duha, nego le besedo in črko, ki jim ni do jedra, ampak samo do lupine. (Formularii = ex formula agentes, kakor bi naši juristi dejali »po šimeljnu«). Primeri Quintil. Inst. or. XII. 3. 11.: alii se ad album ac rubricas transtulerunt et formularii vel, ut Cicero ait, leguleii quidem esse maluerunt t. j. prosto povedano: drugi so se poprijeli zakonika in paragrafov ter so postali rajši kopitarji (pravniki na kopito = šablonisti) ali, kakor Cicero pravi, zakonositneži (malenkostni/ in zlobni uporabljevalci pretorjevih formul ali besedil; Cic. de or. I. 55. 236.: leguleius quidam cautus et acutus, praeco actionum, cantor formularum, auceps syllabarum).

Formularius je torej med rimskimi pravniki nekaj pedant, besedljivec in cepidlaka. Če obrnemo to na slovničarja Kopitarja, tedaj bi bil formularius tudi suhoparen slovničar, kateremu nedostaja leposlovnega okusa. Da je Prešernova šegavost s tem latinskim, oziroma polatinjenim priimkom tudi na to merila, da oholemu Kopitarju manjka okusa ali beletristične razsodnosti, ni nemogoče, zlasti še, če pomislimo na zvršetek znane soneta: »Le čevlje sodi naj Kopitar!« *L. P.*

Spominski listi Prešernovi. V Levstikovem gradivu za Prešernovo izdajo sem našel prepis nemških stihov Prešernovih z naslovom »Stammbuch-Blätter«. Katerim osebam so bili ti spominski listi napisani, mi ni znano. — Evo tu prevod teh spominskih listov. *L. P.*

1.

»zprèd oči, več v misli ni«
Vèčkrat se vresniči to.
Če spomin utegne ti
Kdaj opešati tako,
Da pozabil bi ti na-me,
Naj tedaj me v misel vzame,
Dragi moj, ta listič mali,
Priča, da smo se poznali. —

Dr. Fr. Pr.

2.

Ljub'ca! s cveta v cvet hiti
Č' bela izpraznivši čašo,
Dlje nikjer se ne mudi,
Novo išče sladko pašo. —

Ljub'ca, tak je moški svet!
Vedno novo mu ugaja,
Rad za cvetom bere cvet;
Redko, da zvestoba traja. —

Ljub'ca! zvest le jaz ti bom,
Ljubil bom te prav do groba;
Dokler druge ne dobom,
Večna moja bo zvestoba.

Dr. Fr. Pr.

3.

Kako srečen je pač tisti,
Ki je na spominskem listi
Ljubeznivega dekleta;
Srečnejšega njega cenim,
Ki je vpisan v srcu njenem,
Ki je zanj v ljubezni vneta. —

Dr. Fr. Pr.